

RATKAISEMATON

ELINA BACKMAN & HEIDI HOLMAVUO

KIRJA,
JOKA AVASI
MURHA-
TUTKINNAN

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© Elina Backman, Heidi Holmavuo ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

Kuvat: Elina Backman ja Heidi Holmavuo, ellei toisin mainita

ISBN 978-951-1-46338-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

Johdanto	7
Elli Immon murha	14
”Ei kai sitä tyttöä voinut vihata kukaan”	29
Kemi, syyskuu 2021 – julkinen salaisuus	40
Selvitystyö jatkuu	62
Ympyrä sulkeutuu	90
Pitäisikö vain luovuttaa?	132
Uusi alku	160
TV-sarjan kuvaukset	173
Kun kaikki kivet on käännettävä	183
Kesäkuu – äänikirja ilmestyy	189
Faktat ja spekula	197
Loppusanat	203
Lähdeluettelo	206

Heidi Holmavuo (s. 1983) on rikoskirjailija ja tutkiva toimittaja. Heidi tunnetaan myyntimenestykseen yltäneen *Karhuryhmän* (2019) toisena tekijänä.

Heidi on ollut mukana lukuisissa rikosaiheisissa televisiosarjoissa käsikirjoittajana ja toimittajana. Lisäksi hänen käsialaansa on *Rikoksia ja rakkautta* -kirja (2022), joka käsittelee jengirikollisen elämää naisen silmin. Heidi on käsikirjoittanut myös *Vaiettu murha* -tv-sarjan, joka pohjautuu Elli Immon tapaukseen.

Elina Backman (s. 1983) on helsinkiläinen dekkarikirjailija. Hänen teoksensa *Kun kuningas kuolee* (2020) ja *Kun jäljet katoavat* (2021) ovat koukuttaneet kymmenet tuhannet lukijat Saana Havas -sarjan maailmaan. Sarjan kolmas osa *Ennen kuin tulee pimeää* ilmestyi syyskuussa 2022. Esikoisteoksen *Kun kuningas kuolee* käännösoikeudet on myyty 16 maahan, ja Aurora Studios suunnittelee kirjoista televisiosarjaa.

Johdanto

Tämä kirja pyrkii löytämään vastauksen Kemissä 1955 tapahtuneeseen pimeäksi jääneeseen henkirikokseen. Syvennymme Elli Immon unohdettuun tapaukseen, käymme läpi tutkinnan vaiheita ja lopulta keskitymme siihen, mitä kaikkea on jätetty tekemättä. Paino sanalla jätetty.

Selvittämätöntä henkirikosta voisi verrata tuhannen palan palapeliin. Aluksi kaikki palat ovat sekaisin pöydällä eikä tiedä, mistä alkaisi rakentaa kokonaiskuvaa. Reunapalat eli perustiedot löytyvät pienen etsinnän jälkeen. Kuva alkaa hahmottua, mutta välillä on pakko kyseenalaistaa jo aseteltujen palojen paikkoja. Lopulta sitä tekee kaikkensa, jotta palaset loksahTELISIVAT kohdalleen. Haluaa saada kuvan valmiiksi. Haluaa päästä lähelle. Ytimeen. Kiinni.

Sosiaalipsykologi Anna-Maija Pirttilä-Backman on ker-tonut *Kaleva*-lehdessä, että surmatöihin perehtyminen palvelee monenlaisia psykologisia tarpeita. Ihminen hakee uskoa elämän oikeudenmukaisuuden säilyttämiseen. Tahdomme luottaa, ettei meitä itseämme tai läheisiämme pahoinpidellä, raiskata tai murhata. Mutta kun lähellä ta-

pahtuu henkirikos, se herättää väistämättä kysymyksen: voisiko se tapahtua minulle tai rakkailleni? Teolle etsitään selityksiä sitä enemmän, mitä pimeämmäksi teko jää.

Murha on dekkareiden, elokuvien ja sarjojen keskeinen teema. Sosiologian professori Pertti Alasuutarin mukaan murha on valikoitunut aikoinaan ykkösaiheeksi, koska se on kaikkien yhteistä arvopohjaa koskettava teko. Vaikka ihmiset ajattelevat eri tavoin politiikasta ja vaikka arvopohjat ovat erilaisia, kaikki tuomitsevat murhan.

Viehtymys outoon ja selittämättömään on osa ihmisluontoa. Tapahtumien vyöryä ei voi katkaista, mutta silti meillä on tarve saada niiden syistä selkoa, jotta pystyisimme pitämään maailmankuvamme puhtaana ja säilyttäisimme uskon oikeudenmukaisuuden toteutumiseen.

Miksi tartuimme juuri tähän tapaukseen?

Vain 20-vuotiaana kuolleen Elli Immon murhan tutkimuksessa kiehtoi sen mystisyys. Kemissä työskennellyt rikostutkija oli aikoinaan väittänyt, että erästä poliisia on suojeltu ja tutkintamateriaalia hävitetty. Miksi poliisi antoi tällaisen lausunnon tiedotusvälineille? Eikö poliisi tutkinut juttua tosissaan, ja ketä suojeltiin? Jotain outoa kokonaisuudessa on, ja sen aukkokohtat jäivät vaivaamaan.

Mitä enemmän aihetta tutki, sitä enemmän selvisi. Tapaus on surullinen, sillä vaikuttaa siltä, että totuus tekijästä on haluttu pitää salassa ikuisesti ja jättää murha pimeäksi. Epäilemme, että sen ei ollut koskaan edes tarkoitus selvitä. Miksi pienessä pohjoisessa kaupungissa vähitellen vaiettiin nuoren tytön henkirikoksesta ja miksi poliisitutkintaa

ei koskaan saatettu päätökseen, vaikka ratkaisun avaimet olivat käsissä?

Vuonna 1972 julkaistu lehtiartikkeli toi esiin murhatutkinnan epäkohdat. Siinä luetellut väitteet ovat hurjia. Lisäksi tekoa ei ollut juuri tutkittu artikkelin julkaisun jälkeen. Miksi? Vaikka poliisi nostaakin silloin tällöin tarkasteluun uudestaan vanhoja rikoksia, emme usko, että nykyisillä resursseilla kukaan olisi koskenut Elli Immon murhaan ilman meidän selvitystyötämme.

Tässä kirjassa puhutaan epäilyistä tekijästä. Kyseessä on kirjoittajien omaan tutkimustyöhön ja havaintoihin pohjautuva oletamus, ei poliisin virallinen kanta. Nyt kerrottava Elli Immon tapaus sisältää paljon ennenjulkaisematonta materiaalia. Lisäksi olemme joutuneet salaamaan paljon yksityiskohtia ja suojelemme viimeiseen asti meille puhuneiden ihmisten henkilöllisyyttä.

Kun aloimme yhdessä tehdä *Ratkaisematon*-äänikirjasarjaa, meillä oli tavoitteena selvittää, mitä rikoskirjailija ja dekkaristi voisivat saada selville vuosikymmeniä vanhoista henkirikoksista. Meillä oli kunnianhimoinen tavoite löytää seikkoja, joita kukaan, ei edes poliisi, olisi löytänyt koskaan aiemmin. Ennen Elli Immon tapausta olimme syventyneet jo kahteen 1970-luvulla tapahtuneeseen henkirikokseen. Työ niiden parissa oli kuitenkin osoittautunut äärimmäisen vaikeaksi ja aikaa vieväksi.

Kahden ensimmäisen tapauksen jälkeen harkitsimme jopa luovuttamista. Keräsimme kuitenkin vielä kerran kai-

ken uteliaisuutemme ja aloitimme sinnikkään tutkimustyön, jonka tarkoituksena oli selvittää, kuka murhasi Elli Immon.

Tämä on kertomus siitä, miten yksi lehtiartikkeli johdatti kaksi siviilitutkijaa keskelle selvittämätöntä murhamysteeriä ja mitä kaikkea sinnikkäällä työllä voi lopulta saada aikaan.

Helsingissä tammikuussa 2022

Heidi & Elina

Kuvittele sodanjälkeinen Suomi. Kuvittele maa, joka on täynnä rikkinäisiä, traumatisoituneita ja yhteiskunnasta irrallaan olevia miehiä. Sodan jälkeen Suomi on ollut rikkinäinen jo pitkään. Särkynyt se on ollut myös niissä kohdissa, joissa se ei olisi saanut sitä olla.

Kuvittele seuraavaksi pieni pohjoinen kaupunki, jossa on väkilukuun suhteutettuna eniten poliiseja koko maassa. Kuvittele tuohon kaupunkiin pieni poliisiasema, jossa työskentelee poliiseina läheistä sukua toisilleen olevia henkilöitä. Pienen kaupungin poliisilaitosta hallitsee vuosikymmenien ajan lähes kokonaan yksi perhe ja suku. Kun kaupungissa tapahtuu henkirikos, vastuun tutkinnasta ottaa eräs tähän sukuun kuuluva tutkija. Alkaa vaikuttaa siltä, että totuus halutaan pitää piilossa ja tutkintaa pyritään johdattelemaan harhaan.

Meille tuli nopeasti tunne, että murhatutkinta oli jo lähtökohtaisesti täynnä virheitä. Kun aloimme perehtyä tapaukseen, arvelimme, että Elli Immon vuonna 1955 tapahtuneeseen murhaan tuskin löytyisi enää silminnäki-jöitä tai mitään muutakaan, jonka avulla pääsisimme kun-

nolla kiinni tapahtuman taustoihin. Julkisuudessa tapausta on käsitelty joidenkin lehtiartikkelien kautta satunnaisesti, mutta niissäkin on virheellistä ja osittain väärää tietoa. Saimme jopa *Ratkaisematon*-kirjasarjamme kuuntelijoilta palautetta, että aikaa kannattaisi käyttää johonkin hyödyllisempään kuin näin vanhaan tapaukseen.

Jokin tässä henkirikoksessa ei kuitenkaan jättänyt meitä kahta rauhaan. Päätimme selvittää, mitä Kemissä 1950-luvun puolivälissä oikein tapahtui ja miksi Elli Immon murhaa ei koskaan kyetty selvittämään.

Kun tutkimusmatkamme eteni, ymmärsimme vähitellen, kuinka väärässä olimme siitä, ettei jutusta löytyisi tarpeeksi materiaalia. Pääsimme myös lopulta lähemmäs oletettua tekijää, tekijän tuntevia, tekijän lähipiiriä, uhria ja uhrin tunteneita kuin kummassakaan tämän kirjasarjan aiemmassa osassa. Lähemmäs tarkoittaa tällä kertaa sitä, että löysimme ihmisiä, joita ei ollut aiemmin kuultu mutta joilla on paljon sanottavaa.

Elli Immon tapaus sisältää tästä eteenpäin paljon sellaisia seikkoja, joita ei ole julkaistu koskaan aikaisemmin. Kirja sisältää haastatteluja ihmisiltä, jotka ovat vaienneet, koska ovat pelänneet puhua. Koko tapahtuman yllä on väreillyt vaikenemisen kulttuuri, eikä murhaa ole käsitelty vuosikymmeniin. Olemme puhuttaneet myös useita entisiä, jo eläköityneitä rikostutkijoita, jotka vahvistivat käsityksiämme ja auttoivat kasaamaan kokonaiskuvan pienistä irrallisista paloista.

Mitä lähemmäs itse tekoa kuljimme, sitä erikoisemmaksi tapaus muuttui. Jouduimme viimein kyseenalaistamaan

lähes kaiken siitä julkaistun tiedon sekä poliisin aikoinaan tekemät alkututkimukset.

Yksi kysymys nousee ylitse muiden: mitä kemiläiset itse ovat tapauksesta tiedneet? Ovatko paikalliset kertoneet poliisille kaiken sen tiedon, mitä heillä on ollut? Entä jos onnistuisimme vielä löytämään jotain, mitä ei ole koskaan aiemmin lausuttu ääneen?

Paljastettakoon jo nyt, että siinä me lopulta onnistuimme. Tämä kirja avasi murhatutkinnan.

Elli Immon murha

Elina:

On toukokuu 2021. Olemme olleet Lapissa kirjoittamassa *Ratkaisematon*-äänikirjasarjan toista osaa, ja Kemi on paluumatkamme tärkein pysähdyspaikka. Suomen pisimmän joen, Kemijoen, suistoon aikoinaan rakennettu parinkymmenentuhannen asukkaan kaupunki ottaa meidät vastaan aurinkoisena. Meitä ei kuitenkaan kiinnosta valo, vaan nimenomaan kaikki se, mikä on aikoinaan jäänyt pimentoon. Olemme matkustaneet Kemiin ymmärtääksemme enemmän rikostapausta, josta on kulunut valtavasti aikaa, vierailun hetkellä tarkalleen ottaen 65 ja puoli vuotta.

Kemissä toukokuu näyttää alkukeväältä. Hiekoitushiekka rahisee kenkien alla ja varpuset sirkuttavat pensaissa. Keväisen aurinko herättelee uneliasta kaupunkia. Kävelemme hiljaisen torin kautta rantaan. Muutama ihminen liikkuu siellä täällä, mutta kirkkaasta kevään valosta huolimatta tunnelma on jotenkin synkkä.

Henkirikostapaukseen perehtymisemme aikaan Kemistä kuuluu ikäviä uutisia. 20. huhtikuuta vuonna 2021 Stora Enso tiedotti virallisesti, että se lakkauttaa Veitsiluodon tehtaan. Päätös vie työt 670 ihmiseltä. Varjo Kemin yllä tummenee entisestään.

7.12.1955

Elli Immo surmattiin joulukuun seitsemännen päivän iltana vuonna 1955. Joidenkin arvioiden mukaan kuolinaika olisi ollut kello 21.45. Seuraavana päivänä, joulukuun kahdeksantena kello 12.50 surmatun Elli Immon löysi koulumatkalta palaamasta ollut poika. Tämä oli juossut kotiinsa ja kertonut löydöksestään vanhemmilleen.

”Siinä hän makasi Lapintien ja Rautatienkadun välillä. Ristikankaalle johtavan polun varressa.”

Pojan lisäksi löytöpaikalla oli ollut tietävästi myös yksi Ellin pikkuveljestä. Polku Immojen kotiin erkani parikymmentä metriä ennen Ristikankaan kulmaa. Kaksikymmentävuotias Elli oli ollut siis melkein jo kotona, kun tekijä oli iskenyt hänen kimppuunsa.

Löydettäessä Elli oli täysissä vaatteissa. Hänellä oli yllään vihreä pitkä talviulsteri, viininpunaiset varrelliset talvikengät ja virkattu harmaa villamyssy. Rintaliivit, sukkanauhat, kahdet sukkahousut, alushousut ja sukat olivat koskemattomia. Tutkijalle oli heti selvää, että kyseessä oli silmitön ja väkivaltainen teko, mutta Ellille ei ollut tehty seksuaalista väkivaltaa. Rinnat, ruumiin alaosa ja sukuelimet olivat koskematta, muu keho oli täynnä puukoniskuja.

Elli oli peitelty lumella. Tarkalleen ottaen hänen ylleen oli heitetty lunta, jota oli yön aikana satanut vielä lisää. Tuona päivänä koko maa oli valkoinen. Lumessa näkyi vinosti uhriin päin olevat kengänjäljet, joiden mitaksi oli saatu 29,5 senttiä. Kuivassa ja pehmeässä lumessa jäljestä ei kuitenkaan ollut poliisille kovinkaan paljon hyötyä. Lisäksi myö-

hemmin selvisi, että jäljet oli mitattu huolimattomasti riisulla. On siis mahdollista, että kengän mitta on todellisuudessa ollut jotain aivan muuta. 29 senttiä tarkoittaisi kengänkokoa 45 tai 46.

Löydettäessä Ellillä oli ulsterin taskussa rahakukkaro, jossa oli tuhat markkaa rahaa. Tekijä ei ollut koskenut rahoihin, eikä mitään muutakaan ollut viety. Rannekello ja sormus olivat paikoillaan. 1950-luvulla esitetyt markkamäärät saattavat nykypäivänä kuulostaa suurilta. Se johtuu siitä, että suuri markkauudistus tapahtui vasta myöhemmin, vuonna 1963. Silloin rahasummista napattiin pois kaksi nollaa, eli 1950-luvun 1 000 markkaa vastasi markkauudistuksen jälkeen 10:tä markkaa. Tilastokeskuksen laskurin mukaan 1 000 markkaa vuonna 1955 vastaisi nyt noin 35:tä euroa.

Löytöpaikalla oli muutakin. Noin 16 senttimetrin päästä Ellin ruumiista löytyi Mora-puukon tuppi. Lisäksi maassa lähellä surmapaikkaa oli näkyvissä pyörän- ja kengänjalkiä, joista osa oli autonrenkaan urien päällä. Löytöpaikalla oli myös verta. Voidaan olettaa, että Elli Immo oli saanut surmansa paikassa, josta hänet löydettiin. Elli oli käynyt katkeraa kamppailua teräaseella varustettua surmaajaansa vastaan. Poliisin kirjaamien tietojen mukaan rikoksen jäljistä voitiin päätellä, että tekijä oli ”enemmän tai vähemmän epänormaali henkilö”. Jäämme pohtimaan, mitä poliisin käyttämä termi on 1950-luvulla tarkoittanut. Nykyään puhuttaisiin erilaisista persoonallisuushäiriöistä, joita tekijällä voi arvella olleen.

Ruumiinavauksessa Ellin kuolinajaksi on kirjattu 7. joulukuuta vuonna 1955 klo 21.45, mutta tarkkaa kuolinaikaa ei ole silti pystytty määrittämään. Ulkoilman ja ruumiin lämpötiloista on päätelty, että se on voinut olla myös iltakymmenen ja kahdentoista välillä. Ruumiinavauspöytäkirja todentaa Ellin kuolleen teräseen iskuista syntyneisiin vammoihin. Puukoniskut olivat yltäneet sisäelimiin saakka ja olleet siksi tappavia.

Mutta kuka murhasi tämän 20-vuotiaan kauppakoululaisen, alatorniolaisen poliisin tyttären?

Mikä tekee Elli Immon tapauksesta poikkeuksellisen?

Elina:

Kun Heidi ensimmäisen kerran mainitsi Elli Immon tapauksen ja sanoi, että tässä henkirikoksessa saattaisi olla penkomisen aihetta, olin aluksi epäileväinen. Ajattelin, että 1950-luvulla tapahtuneesta murhasta on kulunut liikaa aikaa. Heidi halusi tarttua aiheeseen, koska koki, että jotain on salattu. Häntä vaivasi tapahtuneessa jokin, etenkin sen tutkinnassa ja ennen kaikkea tutkimatta jättämisessä. Heidin vaisto osui oikeaan. Lopulta jutun tutkinta vei meidät useita kertoja satojen kilometrien päähän, tuohon Kemijoen suiston hiljaiseen kaupunkiin. Juttu kuljetti meidät myös syvälle poliisin arkistoihin sekä haastoi meidät jututtamaan ihmisiä, jotka uskaltautuivat kertomaan henkirikokseen liittyvistä tiedoistaan vasta nyt ensimmäistä kertaa.

Juttuun liittyy runsaasti mainitsemisen arvoisia yksityiskohtia. Ellin isä menehtyi noin viisi vuotta ennen tytärtään,

55-vuotiaana. Hän toimi poliisina ja kuoli epäselvissä olosuhteissa. Eräänä iltana isä oli saapunut työvuorosta kotiin ja voinut pahoin. Äkillisestä vatsakivusta, korkeasta kuumesta ja nopeasti iholle nousseesta punoituksesta kärsinyt isä menehtyi alle tunnissa oireiden alkamisesta.

Ensimmäinen kysymys herää: oliko joku halunnut pahaa tiukkana tunnetulle, Suomen ja Ruotsin rajaa tarkasti vartioineelle viiden lapsen isälle? Elli oli itse kertonut ystävilleen, että epäili isänsä kuolleen myrkytykseen.

Tragedian jälkeen perhe muutti Alatorniosta Kemiin vuonna 1954. He asettuivat Hirvonkadulle taloon, jonka pihapolun varteen Ellin elämä päättyi vain vuosi muuton jälkeen. Isän epäselvän kuoleman vuoksi Ellin surman arveltiin ensin olleen kostomurha. On kerrottu, että tyttö tiesi liikaa paikallisten rikollisten salakuljetuspuuhista ja että hän olisi uhannut ilmiantaa tietonsa poliisille. Olisiko tämä ollut riittävä syy tappaa Elli?

Kaikista erikoisin osuus murhaan liittyen tapahtui kuitenkin vuonna 1972 eli 17 vuotta murhan jälkeen. Kemin poliisilaitoksen silloiset työntekijät, kaksi poliisia ja yksi vanginvartija, halusivat ilmiantaa murhaajan. He kertoivat julkisesti, että erästä poliisitahoa oli suojeltu. Heidän mukaansa tutkintaa oli peitelty ja todisteita kadotettu. Poliisit ottivat yhteyttä iltapäivälehteen ja ajattelivat, että julkinen paine laittaisi tutkintaan uudestaan vauhtia.

Huolestuneiden poliisien mukaan tutkimusaineistoa katosi ja Elli Immon oletettua murhaajaa suojeltiin sukulaisuussuhteen vuoksi. Vuonna 1972 *Iltä-Sanomissa* julkais-

tussa artikkelissa omalla nimellään esiintyvä vanginvartija pelkäsi saavansa nikkeliä kalloonsa, koska oli tuonut asian julkisuuteen. Saimme selvitettyä, että vuonna 1972 lehtiartikkelissa ilmoitetun epäillyn tekijän sukulainen oli vielä poliisissa töissä. Epäilemme tämän olevan syy sille, että tutkintaa ei haluttu esille tuolloinkaan.

Kenen valta Kemissä oli niin vahva, ettei murhaajaa tästäkään yrityksestä huolimatta pantu vastuuseen teostaan?

Veritorstai, Kemin kapina ja sodan jäljet

Heidi:

Palataan ajassa vielä hieman lisää taaksepäin, jotta ymmärtäisimme Kemin historiaa 1950-luvulle tultaessa. Vain muutamia vuosia ennen Ellin surmaa historiankirjoihin oli jäänyt Kemin veritorstai, joka horjutti työläisten luottamusta poliisiin.

Kemin veritorstailta tarkoitetaan Kemissä 18. elokuuta 1949 tapahtunutta poliisien ja työläisten välistä yhteenottoa, jossa sai surmansa kaksi ihmistä. Kyseessä oli palkkariidasta alkanut Kemi-yhtiön lakko, joka koettiin laajemmin Suomen kommunistisen puolueen ja Karl-August Fagerholmin sosiaalidemokraattisen vähemmistöhallituksen välisenä kiistana.

Kemin veritorstai muistetaan Suomen historian tois-taiseksi viimeisenä kuolonuhreja vaatineena poliittisena väkivaltaisuutena. Mielenosoitusmarssi oli ajankuvaan nähden massiivinen: kolme tuhatta ihmistä marssi protestoidakseen palkkojen alentamista vastaan. Lakkolaisia oli-

vat Lautiosaaren kohdalla vastassa aseistetut poliisit, jotka pysäyttivät mielenosoituskulkueen. Alkupää kulkueesta totteli poliisin kehotusta, mutta loppupää ei. Poliisi ampui laukauksen, jonka seurauksena kuoli 34-vuotias Felix Pietilä. Laukauksia säikähtänyt leskirouva Anni Kontiokangas taas ruhjoutui kuorma-auton alle.

Tapahtumien jälkeen 22. elokuuta 1949 Suomen hallitus määräsi, että Kemmin tuotantolaitoksissa palkat pidettäisiin sen suuruisina kuin ne olivat olleet ennen lakkoo. Kuitenkin 127 työläistä joutui syytteeseen kapinasta, ja heistä 63 tuomittiin kuritushuonerangaistuksiin. Myöhemmin kaikki tuomitut armahdettiin erillislailla.

Voi vain arvella, millainen merkitys tapahtumalla on ollut kemiläisiin. Kun muutama vuosi myöhemmin kaupungin ylle laskeutui selvittämättömän henkirikoksen varjo, veritorstain tapahtumat olivat vielä hyvin muistissa. Haastateltuamme kemiläisiä kävi myös selväksi, että poliisiin ei luotettu eikä kaikkia tietoja ole tästä syystä välttämättä uskallettu kertoa. Onko surmatyölle kenties ollut silminnäkijöitä? Onko joku jättänyt kertomatta tietojaan, koska on pelännyt sen vaikuttavan negatiivisesti omaan elämäänsä?

Olemme vaeltaneet hetken Kemmin katuja muistellen ja kerraten mielessämme Kemmin historiaa sekä Ellin kohtaloa. On aika palata autolle ja etsiä murhapaikan tarkka sijainti Googlen karttasovelluksesta. Havaintojemme mukaan viimeisimmissä iltapäivälehdissä julkaistuissa Elli

Immoon liittyvissä jutuissa valokuva murhapaikasta on otettu väärästä kohdasta.

Meille on ollut alusta asti selvää, että haluamme käydä itse niillä paikkakunnilla, joista kirjoitamme. Sama pätee ihmisiin ja heidän puhuttamiseen. Pelkkä lehtien lukeminen ei riitä. Haluamme haastatella ja tavata ihmisiä, jotka ovat eläneet aikaa, josta kirjoitamme. Se, että menee vuosikymmeniä myöhemmin paikkaan, jossa on joskus kauan sitten tapahtunut ikäviä asioita, tekee tapauksesta konkreettisemmän. Uutisotsikoiden takana olevat ihmiset eivät ole vain mustalla valkoiselle painettuja nimiä. He ovat lihaa ja verta, henkilöitä, joiden elämään väkivaltainen tapahtuma on yllättäen tullut ja jättänyt jäljelle paljon surua ja kysymyksiä. Ihmiset kokevat tapahtuneen hyvin eri tavoin; osa ei ole tullut kuulluksi, osa ei ole uskaltanut puhua ja joku kokee, ettei kukaan ole kuunnellut.

Elina:

Heidi tutkii karttaa ja Ellin murhapaikalta tehtyä piirrosta ja pysäyttää auton tien sivuun. Katsomme tienposkessa olevaa metsikköä. Kauempana näkyy muutamia asuintaloja. Olemme tulleet syrjään keskustasta, Hirvaskankaan alueelle, lähelle Ellin kotitaloa. Paikkaan, jossa Ellin elämä päättyi.

Nousen autosta ja lähden metsään kävelemään. Heidi jää autoon istumaan, sillä ison tien varressa ei ole parkkipaikkaa. Astelen pienelle polulle. Alueella tehdään parhailaan jonkinlaista tietyötä. Hieman kauempana näkyy pu-

naisella spraymaalilla merkitty puunoksa, ja maassa sojottaa puukeppi, jonka päässä on samaa väriä. Maalilla merkityt tolpat sijaitsevat sattumalta hyvin lähellä oletettua murhapaikkaa. Se on kuin mikä tahansa pieni pusikko asuinalueiden välissä. Maassa on vielä talven jäljiltä lakastuneita kasveja. Siellä täällä maasta kohoaa uutta vihreää kasvustoa. Kohotan katseeni puiden latvoihin. Taivas on harmaa, mutta ei sada. Ristikankaalle johtavaa, asukkaiden suosimaa oikoreittiä ollaan muokkaamassa isolla kädellä. Mietin, peittääkö suuri tietyö alleen myös paikkaan liittyvät muistot. Se on sama polku, jonka varrelta Elli Immo aikoinaan löydettiin.

Ristikangas sijaitsee noin neljän kilometrin päässä Kemmin keskustasta. Se on vanha omakotitaloalue, jossa oli 1950-luvulla paljon puutaloja. Vanhat rakennukset näkyvät yhä katukuvassa, mutta rinnalle on rakennettu myös uusia taloja. Katson polulta kohti Hirvonkatua ja yritän hahmottaa Ellin kotitalon sijaintia. Rakennuksen katto näkyy puiden keskeltä. Mietin, onko polulla ollut 1950-luvulla täysin pimeää. Jos taloissa on palanut valoja, ne ovat luultavasti näkyneet polulle asti. Näyttäneet tietä kotiin.

Palaan autolle ja ajamme vielä Hirvonkadulla sijaitsevan Immon perheen entisen kotitalon ohi. Sitä asuttaa nykyään nuori pariskunta, johon Heidi on ollut yhteydessä toivoen, että talosta olisi löytynyt jotain Immoille kuuluvaa. Asukkaat olivat kyllä tietoisia talon historiasta, mutta kaikki vanha oli saanut väistyä uuden tieltä.